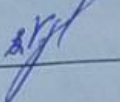

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу

Затверджено
Вченою радою Факультету
протокол від «18» січня 2023 р., №5
Голова Вченої ради факультету

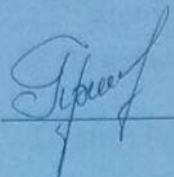

Володимир КРАЄВСЬКИЙ

Методичні рекомендації
до проведення самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Професійна етика бухгалтера»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної форми навчання
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
освітня програма
«Облік, податковий аудит та бізнес-аналітика»

Ірпінь – 2023

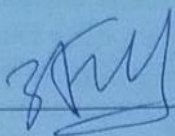
Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Професійна етика бухгалтера», затвердженої Науково-методичною радою Університету протокол від 18.08.2022 р., №7.

Укладач

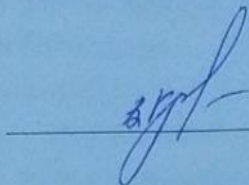

Наталія ГУРИНА, доцент, к.е.н.
(підпис)

Рецензенти:

Борис ЗАНЬКО, доцент, к.е.н.

Володимир КРАСВСЬКИЙ, професор, д.е.н.

Розглянуто і схвалено кафедрою обліку та консалтингу протокол від 5 січня 2023 р. № 10

Завідувач кафедри

(підпис)

Олена КОЛІСНИК, доцент, к.е.н.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1. Викладення теоретичних питань навчальної дисципліни	5
2. Методичні матеріали, що дають можливість студентам проведення самоконтролю:	
2.1. Ситуаційні завдання	15
2.2. Ключові слова і терміни	17
2.3. Питання для самоперевірки	18
2.4. Тести для самоконтролю	19
3. Завдання для самостійної роботи	27
4. Рекомендована література	28

ВСТУП

Самостійна робота студентів над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах і лабораторіях, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах.

Мета самостійної роботи студентів - закріплення теоретичних знань, отриманих ними під час навчання, їх поглиблення, набуття і удосконалення практичних навичок та умінь.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Професійна етика бухгалтера» є:

- вивчення фундаментальних принципів етики професійного бухгалтера, правил їх застосування згідно з Кодексом професійної етики;
- ознайомлення з напрямками підвищення кваліфікації бухгалтерів;
- дати розуміння про перелік посад, які можуть займати випускники за напрямом «Облік і оподаткування» їх завдання, функціональні обов'язки, професійні знання та кваліфікаційні вимоги до таких працівників;
- розкрити та пояснити місце і основні функції бухгалтера в суспільстві;
- роз'яснити та аргументувати основні вимоги до сучасних професійних бухгалтерів;
- сформулювати уявлення щодо прав, організації праці і відповідальності сучасних професійних бухгалтерів;
- розкрити та пояснити основні вимоги до професійної етики облікового персоналу;
- ознайомити з професійними ризиками бухгалтерів та розглянути заходи по їх усуненню або зменшенню до прийняттого рівня.

Виконуючи завдання, студенти повинні знати:

- основні принципи професійної етики та порядок їх застосування;
- етичні положення в практичній діяльності з урахуванням конкретних практичних ситуацій;
- відповідальність за порушення принципів професійної етики.

Студенти повинні вміти:

- застосовувати на практиці основні методи, способи та засоби отримання, зберігання та переробки інформації;
- використовувати норми кодексу етики професійних бухгалтерів в діяльності;
- визначати можливі загрози незалежності та обирати шляхи їх зменшення;
- визначати, користуватись та зберігати конфіденційну інформацію.

Під час перевірки завдань, винесених на самостійне опрацювання, викладач з'ясовує ступінь закріплення теоретичних знань, практичних навичок і оцінює їх.

1. ВИКЛАДЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Теоретичні та концептуальні засади професійної етики бухгалтера.

Тема 1. Професійна етика працівників економічних спеціальностей: історія виникнення та її призначення.

Зміст теми:

1. *Поняття загальної та професійної етики.* Загальна етика: історія виникнення, трактування етики з позиції філософії та суспільної думки. Професійна етика: серед галузей етичної науки виділяють професійну етику. Термін «професійна етика» вживається для позначення не стільки галузі етичної теорії, скільки своєрідного морального кодексу людей певної професії. Професійна етика обумовлена особливостями деяких професій, корпоративними інтересами, професійною культурою. У кожній професії є свої моральні проблеми. Але серед усіх професій можна виділити групу таких, в яких вони виникають особливо часто, які вимагають підвищеної уваги до морального боку виконуваних функцій. Професійна етика має значення насамперед для професій, об'єктом яких є людина. Існують наступні види етичних нормативів: 1. Кодекс етичної поведінки; 2. «Карти етики»; 3. Комітети з етики; 4. Адвокат по етиці; 5. Соціальні ревізії; 6. Навчання етичної поведінки. Морально-професійні кодекси, що стали частковим еквівалентом суспільної моралі, виконують такі соціальні функції: пізнавальну; регулятивну; ціннісно-орієнтаційну.

2. *Особливості етики бізнесу.* Існує дві полярні думки щодо етики і бізнесу. Перший: бізнес і етика несумісні поняття. Другий: бізнес і етика ґрунтуються на раціональності людини, тому в довгостроковому періоді бути етичним вигідно. Можна виділити наступні підходи до вирішення моральних проблем бізнесу: 1. Концепція утилітаризму; 2. Деонтична етика; 3. «Етика справедливості».

Тема 2. Регулювання професійної етики бухгалтерів.

Зміст теми:

1. *Міжнародна федерація бухгалтерів. Мета, завдання та структура.* Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) - це всесвітня організація бухгалтерів-професіоналів, заснована у 1977 році. Її мета - служіння інтересам суспільства, вдосконалення бухгалтерської професії на міжнародному рівні та розвиток сильної міжнародної економіки за допомогою впровадження та додержання високоякісних професійних стандартів, міжнародного зближення національних стандартів та висловлювання з питань, що викликають широкий суспільний інтерес, де професійні знання бухгалтерів найбільш вагомі. МФБ забезпечує керівництво професійними бухгалтерами на міжнародному рівні у служінні інтересам суспільства шляхом: розробки, розвитку та підтримання на високому якісному рівні міжнародних професійних стандартів та Кодексу етики; активної підтримки зближення національних професійних стандартів, особливо стандартів з аудиту, надання впевненості, етики, освіти та фінансової звітності; постійного покращання якості аудиту та управління фінансами; підтримки цінностей бухгалтерської професії для забезпечення постійного притоку осіб з високими моральними якостями; підтримання відповідності вимогам організації; допомоги країнам, що розвиваються та переходять до ринкової економіки, у створенні та підтриманні професії

2. *Основи діяльності та функції Аудиторської палати України.* Аудиторська палата України (АПУ) була створена відповідно до Закону України "Про аудиторську діяльність" і функціонує як незалежний самостійний орган на засадах самоврядування з 1993 р. та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 20 грудня 1993 року. Основні функції Аудиторської палати України: забезпечення державного регулювання діяльності аудиторських організацій та аудиторів; визначення головних напрямків розвитку аудиту в Україні; розроблення єдиної методологічної основи, форм і методів проведення аудиту; здійснює методичне керівництво аудиторськими організаціями і аудиторами; розробляє положення та інструкції, що регламентують аудиторську діяльність; організовує контроль за діяльністю аудиторських фірм та аудиторів; здійснює сертифікацію осіб, які мають намір обійматися аудиторською діяльністю; затверджує стандарти аудиту; готує пропозиції та рекомендації щодо зміни чинного законодавства з питань аудиту; веде облік аудиторських організацій та аудиторів; видає довідкові, інформаційні, наукові та методичні

матеріали з аудиту, що входять до компетенції Аудиторської палати України; сприяє впровадженню нової техніки та нових інформаційних технологій у сферу аудиторської практики; розробляє кваліфікаційні вимоги до аудиторів та встановлює порядок заняття аудиторською діяльністю; організовує проведення екзаменів та атестацій аудиторів; розробляє та затверджує тарифи на основні види аудиторських послуг; вирішує питання щодо позбавлення аудиторів сертифікатів та застосування до них інших заходів згідно із законодавством; вивчення ринку аудиторських послуг з метою виконання зазначених функцій Аудиторської палати України; розробляє методичні рекомендації щодо здійснення та координації аудиторської діяльності.

Тема 3. Кодекс професійної етики бухгалтера.

Зміст теми:

1. *Етичний кодекс професійних бухгалтерів: суть і значення.* Питання якості та дотримання етичних норм бухгалтерами з позиції користувачів аудиторських послуг є головним. Професійна діяльність бухгалтерів регулюється цілою низкою спеціальних положень, законодавчих актів, інструкцій і нормативних вимог. До їх числа відносяться загальноприйняті концептуальні принципи обліку; діючі закони, що стосуються правил ведення підприємницької діяльності; закони і підзаконні акти, які встановлюють порядок оподаткування, та багато інших, в тому числі етичний кодекс бухгалтера.

Етичний кодекс бухгалтера покликаний забезпечувати узгодження особистої поведінки кожного бухгалтера і тієї міри відповідальності, яка об'єктивно притаманна представникам цієї професії. Етичний кодекс встановлює моральні критерії, якими повинен керуватися і яким зобов'язаний слідувати кожен бухгалтер в ході здійснення своєї професійної діяльності. Етичні кодекси розробляються незалежними громадськими професійними бухгалтерськими організаціями (асоціаціями, спілками) і є обов'язковими для виконання всіма членами цих організацій. Як правило, переважна більшість практикуючих бухгалтерів є членами громадських організацій бухгалтерських своїх країн.

2. *Цілі бухгалтерської професії згідно з Кодексом етики професійних бухгалтерів.* В даний час професія бухгалтера стала досить престижною і порівняно високооплачуваною. Досвідчений бухгалтер завжди зможе успішно працювати на посаді економіста, аналітика, банкіра і фінансиста. В силу специфіки своєї професії бухгалтери мають справу з великими сумами грошових коштів і з дорогими товарно-матеріальними цінностями, власниками яких вони, як правило, не є. Щоб заслужити довіру власників власності та ефективно виконувати свої обов'язки, бухгалтери повинні задовольняти не тільки високим професійним, але і особливим морально-етичним вимогам.

3. *Етичні норми інших держав.* Етичні норми бухгалтерського обліку розвивалися і в інших країнах. У 1905 р. першою прийняла подібні правила Американська асоціація громадських бухгалтерів, пізніше перейменована в Американський інститут присяжних громадських бухгалтерів. Згодом, всі основні суспільні об'єднання бухгалтерів створили свої кодекси професійної етики та дотримувалися правил поведінки, закріпленим в них.

Етичні вимоги, що пред'являються до членів професійних об'єднань, не носять обов'язковий характер. Кодекси етики різних професійних організацій відрізняються один від одного за структурою і змістом. Але основні концепції, проголошені в етичних стандартах провідних облікових професійних об'єднань США, Великобританії та Австралії, однакові. Рівень професіоналізму бухгалтерів у США, Великобританії та Австралії оцінюється з урахуванням дотримання встановлених норм етики і відповідальності за інтереси суспільства. Тому кожна професійна організація бухгалтерів чи аудиторів в англійських країнах має свій власний кодекс етики.

Тема 4. Основні принципи професійної етики та поведінки бухгалтера.

Зміст теми:

1. *Загальна характеристика фундаментальних принципів.* До числа основних фундаментальних принципів більшості країн відносяться наступні:

Відповідальність. Згідно з цим принципом, бухгалтер несе повну професійну і моральну відповідальність за результати своєї діяльності.

Суспільний інтерес. Відповідно до даними принципом бухгалтер приймає на себе зобов'язання служити суспільним інтересам і керуватися ними у всій своїй діяльності. Він повинен знати громадську думку і прислухатися до нього.

Чесність. Цей принцип припускає сумлінне і чесне виконання бухгалтером своїх професійних обов'язків, виключення випадків навмисного порушення законів і навмисного обману. Бухгалтер повинен прагнути заслужити повагу і довіру з боку оточуючих.

Об'єктивність і незалежність. Згідно з даним принципом, бухгалтеру за будь-яких ситуаціях слід зберігати професійну об'єктивність і керуватися нею при розгляді складних спірних питань. Бухгалтер не повинен піддаватися чийм-небудь персональному впливу, і цей вплив не може служити для бухгалтера підставою для свідомого допущення порушень законності. Бухгалтер повинен зберігати незалежність при проведенні аудиту та інших видів атестаційних послуг.

Належне виконання. Даний принцип передбачає виконання бухгалтером своїх функціональних обов'язків у чіткій відповідності до загальноприйнятих стандартів, норм, принципів і правил з використанням сучасної загальноприйнятої методики ведення бухгалтерського обліку. Крім того, цей принцип зобов'язує бухгалтера постійно дбати про підвищення своєї професійної кваліфікації. Слідування цьому принципу при здійсненні своєї професійної діяльності знімає з бухгалтера провину за можливі різного роду негативні результати цієї діяльності, пов'язані з обставинами, що знаходяться поза сферою його впливу або компетенції. Наприклад, спотворення облікової інформації, що відбулося через неполадки обчислювальної техніки або недосконалості програмного забезпечення комп'ютерів не буде поставлено у провину бухгалтеру, якщо буде встановлено, що ним були коректно дотримані всі вимоги бухгалтерської методики та правила користування комп'ютером.

Конфіденційність. Відповідно до цього принципу бухгалтеру не слід оприлюднити конфіденційну інформацію, що зачіпає будь-чий інтереси, без отримання на те спеціального дозволу з боку зацікавленої особи.

2. *Загрози дотримання професійної етики бухгалтерами.* Загрозу для дотримання фундаментальних принципів можуть становити різні обставини, які розподіляються за такими категоріями:

- 1) загроза власного інтересу, спричинена фінансовими або іншими зацікавленостями професійного бухгалтера або інтересами його близьких родичів;
- 2) загроза власної оцінки у випадках, коли професійний бухгалтер повинен переглянути своє ж попереднє судження;
- 3) загроза захисту, коли професійний бухгалтер захищає позицію або думку такою мірою, яка може ставити під сумнів його об'єктивність;
- 4) загроза особистих стосунків, коли внаслідок тісних стосунків професійний бухгалтер занадто співчуває інтересам інших;
- 5) загроза тиску, коли професійний бухгалтер утримується від об'єктивних дій внаслідок фактичних або відчутних загроз

Тема 5. Права, обов'язки, функції та відповідальність бухгалтера.

Зміст теми:

1. *Посадові інструкції бухгалтерів.* Посадова інструкція сприяє правильному вирішенню питань розподілу обов'язків між категоріями працівників, забезпечує єдність при розподілі їх посадових обов'язків і кваліфікаційних вимог, які до них пред'являється.

Посадові інструкції працівників дають змогу:

- Встановити для кожного працівника перелік належних до виконання операцій;
- Визначити та закріпити обов'язки кожної особи, а також його права та персональну відповідальність;
- Контролювати виконання роботи кожного виконавця, оцінити її результати.

Крім того, посадові інструкції розмежують завдання кожної служби, вносять узгодженість дій різних служб управління даного підприємства (установи), враховують раціональне використання фонду робочого часу.

Структура типової посадової інструкції облікового працівника може бути наступною: найменування посади; загальні положення; цілі і завдання; обов'язки і права; відповідальність;

взаємозв'язок з іншими посадовими особами; критерії оцінки виконання обов'язків; оклад і премія; порядок призначення, звільнення і заміщення посади; висновок.

2. *Відповідальність бухгалтера.* Роль та самостійність представників професії бухгалтера надзвичайно зросли, але разом з тим підвищилась й їх відповідальність. Згідно з трудовим законодавством працівники та службовці несуть [матеріальну](#) та [дисциплінарну](#) відповідальність.

Тема 6. Логіка та етика професійних суджень бухгалтера.

Зміст теми:

1. *Соціально-психологічні аспекти бухгалтерської діяльності.* Одним з факторів, що впливають на дотримання принципів професійної етики бухгалтера є професійне судження бухгалтера. В умовах планової економіки бухгалтерському обліку був властивий високий ступінь регулювання, як відносно порядку ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, так і складання та подання бухгалтерської звітності. Це проявлялося в тому, що робота бухгалтера регламентувалася цілою системою інструкцій, які випускалися у великій кількості не тільки Міністерством фінансів, а й галузевими міністерствами і відомствами. При цьому, як правило, бухгалтер мав справу з типовими бухгалтерськими записами для фіксації конкретних господарських операцій. Така жорстка вертикаль регулювання бухгалтерського обліку призводила до того, що інструкції носили виключно розпорядчий характер. В таких умовах основним завданням бухгалтера було безумовне дотримання норм бухгалтерських інструкцій.

Поява багатоваріантності відображення економічної дійсності вимагає нових підходів, як до формування, так і до сприйняття бухгалтерських стандартів. Оскільки в цих умовах неможлива повна й жорстка регламентація всіх бухгалтерських процедур і правил, то сьогодні багато з них носять описовий характер. Відсутність чітких і однозначних рекомендацій щодо їх застосування приводить бухгалтера до необхідності мати особисту, обґрунтовану думку про доцільність використання на підприємстві того чи іншого варіанту обліку [4].

Це вимагає від бухгалтера певних ділових якостей, оскільки «набагато легше виконувати розпорядження, ніж: брати на себе хоча б мінімальну відповідальність, наприклад, по вибору того чи іншого методу оцінки або обліку»

2. *Сутність професійного судження бухгалтера, його особливості та необхідність застосування.* Поняття «професійне судження» виникло недавно в англійських країнах, тому воно базоване на британсько-американській моделі та Міжнародних стандартах фінансової звітності, але разом із тим отримало визнання у майже всіх країнах світу. Вперше це поняття було відображено в Міжнародних стандартах фінансової звітності. Згідно з думкою Я.В. Соколова професійне судження являє собою «думку, добросовісно висловлену професійним бухгалтером стосовно господарської ситуації і корисну як для її опису, так і для прийняття дієвих управлінських рішень» [6]. Стосовно бухгалтерської професії це означає, що бухгалтеру при прийнятті рішень необхідно бути достатньо професійним та об'єктивним. Він не повинен орієнтуватися на власну вигоду чи на інтереси будь-кого з учасників господарського процесу.

Однак у міжнародних та вітчизняних нормативних документах взагалі не визначено таке поняття, як «професійне судження», а зафіксована лише сфера його застосування.

Об'єктом професійного судження в бухгалтерському обліку є господарський факт (операція), процес або подія в умовах невизначеності, що впливають на форму і зміст звітності господарюючого суб'єкта.

Професійне судження бухгалтера має визначальні особливості, зокрема:

- коло питань, стосовно яких воно формується, обмежене предметом бухгалтерського обліку;

- особа, яка формує професійне судження, повинна нести відповідальність за його якість;

- професійне судження, яке застосовується для прийняття рішення щодо вибору способу відображення в обліку господарських операцій, набуває характеру обов'язковості виконання, тобто має організаційно-методичний характер і підлягає закріпленню Положенням (наказом) про облікову політику, знаходить відображення у пояснювальній записці чи Примітках до річної фінансової звітності суб'єктів господарювання, які їх складають;

- професійне судження бухгалтера необхідно формувати, виходячи з регулюючих обліковий процес нормативних документів, принципів бухгалтерського обліку, а також з урахуванням етично-моральних вимог до бухгалтера, визначених суспільством».

Модуль 2. Професійна етика для працівників економічних спеціальностей

Тема 7. Етика професійних бухгалтерів-практиків (аудиторів).

Зміст теми:

1. *Професійна етика аудитора.* Етична проблема виникає у випадку, коли аудиторю необхідно самостійно зробити вибір. При цьому етичною поведінкою буде така, яка більш корисна та відповідатиме моральним нормам і принципам професійної етики. Задоволення потреби клієнтів — це не кінцева мета аудитора. Аудиторські норми і правила, насамперед, визначаються інтересами суспільства, вони допомагають незалежним аудиторам у підтримці прозорості і реальності фінансової звітності, що подається їй користувачам. З метою забезпечення високого фахового рівня аудиторських послуг аудиторів слід дотримуватися таких же основних вимог, які ставляться до всіх професійних бухгалтерів. Дотримання вимог Кодексу професійної етики контролюється Аудиторською палатою України в межах її компетенції. У разі недотримання вимог професійної етики Аудиторська палата України має право позбавити аудитора (аудиторську фірму) права займатися аудиторською діяльністю на визначений нею термін.

Визначальним для аудитора є принцип незалежності, тобто відсутність впливу (контролю) з будь-якого боку. Аспекти незалежності можна класифікувати як правові, етичні та економічні.

2. *Вимоги до етики аудиторів.* Кодекс етики професійних бухгалтерів надає характеристику обставинам, які можуть вплинути на дотримання аудиторами фундаментальних принципів етики. Крім того містяться вимоги до окремих складових діяльності аудиторів, як гонорари, надання висновків і т.д.

3. *Незалежність в аудиторській діяльності.* Історія свідчить, що проблема незалежності була актуальною ще на ранніх стадіях розвитку аудиту, який півтора століття тому був новим і дуже перспективним напрямом діяльності професійних бухгалтерів. У ті часи поняття незалежності означало, в першу чергу, свободу від будь-якого впливу менеджерів клієнта. Тільки наприкінці ХІХ ст. все частіше почали висловлюватися думки щодо необхідності нормативного врегулювання незалежності.

До переліку найбільш вагомих ситуацій та обставин, що впливають на незалежність аудитора, можна віднести такі [2]:

1. Фінансовий взаємозв'язок з клієнтами або їхніми справами.
2. Призначення на посаду в компанії. Аудитор не має права приймати завдання на проведення аудиторської перевірки, якщо він є членом керівного органу чи працівником компанії або був такою особою раніше.

3. Надання інших послуг клієнтам аудиторської перевірки. Аудитор не повинен виконувати жодних управлінських функцій чи приймати якісь управлінські рішення, якщо він надає послуги з проведення незалежної аудиторської перевірки.

4. Особисті та сімейні стосунки. Вважається неприйнятним, якщо аудитор перебуває в сімейних стосунках з посадовими особами підприємства, на якому він проводить перевірку.

5. Гонорари та умовні винагороди.

Для забезпечення високого рівня незалежності зовнішніх аудиторів можна здійснювати наступні заходи:

- усі нюанси, що стосуються незалежності, повинні бути оцінені і викладені у звіті аудитора. Аудитор має вказати, як він підтримував належний рівень незалежності і протидіяв загрозам, що зазвичай виникають у процесі роботи з клієнтом;

- необхідно впровадити модель оцінки загроз і ризиків незалежності;

- треба вирішувати проблеми ротації аудиторів шляхом: 1) повної або часткової заміни штату, який задіяний для проведення аудиту; 2) спільного проведення аудиту двома аудиторськими фірмами;

- можливо доцільно було б зробити внутрішній аудит обов'язковим для всіх компаній.

Можна виділити декілька документів, які регламентують вимоги та порядок дотримання такого важливого етичного принципу аудиторської діяльності, як незалежність:

- 1) на міжнародному рівні: Кодекс етики професійних бухгалтерів [3], Міжнародний стандарт контролю якості 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудит та огляд історичної фінансової інформації, а також інші завдання з надання впевненості, та надають супутні послуги» [3] (далі –

МСКЯ 1), Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 року про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності;

2) на національному рівні: Закон України «Про аудиторську діяльність» [4], інші закони України, в яких наводяться вимоги щодо незалежності аудиторів.

4. *Відповідальність аудитора за якість перевірки фінансової звітності.* Міжнародними стандартами аудиту встановлено, що аудитор несе відповідальність перед замовником за свій висновок про фінансову звітність суб'єкта господарювання, за його формування і за висловлену думку про фінансові звіти.

Відповідальність за підготовку і надання фінансових звітів покладається на посадових осіб суб'єкта господарювання. Аудитор не несе (і не може нести) відповідальності за запобігання шахрайству або помилкам, достовірність і повноту звітності. За неналежне виконання своїх зобов'язань аудитор (аудиторська фірма) несе майнову відповідальність, визначену договором згідно з чинним законодавством. У цивільному праві провина поділяється на провину внаслідок умислу, а також із необережності [5, с.168].

Для виникнення професійної відповідальності аудитора перед клієнтом потрібні такі умови:

- невиконання або неналежне виконання аудитором своїх обов'язків;
- наявність збитків у клієнта.

Тема 8. Етика для штатних професійних бухгалтерів.

Зміст теми:

1. *Вимоги до професійної етики штатних бухгалтерів.* Штатний професійний бухгалтер часто обіймає високу посаду в організації. Чим вищою є його посада, тим більші його можливості впливати на події, практику та ставлення. Саме тому від штатного професійного бухгалтера очікується, що він буде сприяти розвитку в організації, яка винаймає його, культури, що базується на етиці та наголошує важливість, яку керівництво організації приділяє етичній поведінці.

Існує широке коло обставин, що можуть становити загрозу дотриманню фундаментальних принципів.

2. *Незалежність у внутрішньому аудиті.* Кодексом стосовно внутрішніх аудиторів передбачено, що вони забезпечують упевненість у наявності надійної системи внутрішнього контролю, що підвищує достовірність зовнішньої фінансової інформації їх роботодавця. Функції внутрішнього аудиту, серед інших, передбачають оцінювання та моніторинг адекватності й ефективності функціонування систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю. Як свідчить міжнародна практика, робота аудитора повинна відповідати двом групам нормативних документів: законодавчим актам держави про аудиторську діяльність і спеціальним аудиторським стандартам.

Дотримання загальнолюдських і фундаментальних принципів етики аудитора (чесність, об'єктивність і незалежність, професійна компетентність, конфіденційність, професійна поведінка) – неодмінний обов'язок кожного внутрішнього аудитора та керівника аудиторської служби.

Важливою умовою об'єктивності та неупередженості аудитора є його незалежність. Об'єктивність – незалежна позиція, яку повинні займати внутрішні аудитори при здійсненні відповідних перевірок. Під незалежністю розуміємо можливість здійснювати об'єктивний і незалежний аудит, оцінювати отримані результати і складати неупереджений аудиторський висновок. Одна з незаперечних вимог до внутрішніх аудиторів – не бути пов'язаними з тими видами діяльності, які вони перевіряють.

На західних підприємствах існує два основних підходи до функціональних пріоритетів служби внутрішнього аудиту:

1. Внутрішній аудит спрямовується на створення та підтримку надійної і ефективної системи внутрішнього контролю підприємства, на виявлення та зменшення різного роду ризиків для діяльності та майна підприємства. У цьому випадку службу внутрішнього аудиту очолює, як правило, директор, що звітує перед президентом або правлінням підприємства та аудиторським комітетом. При такому підході внутрішній аудит є організаційно незалежним від функціонального керівництва підприємства.

2. Внутрішній аудит спрямовується на перевірку фінансової звітності, бухгалтерських процедур і збереженості активів підприємства. При такому стані речей відділ внутрішнього аудиту

є підрозділом фінансового відділу, а менеджер з внутрішнього аудиту є підлеглим фінансового директора. Аудит формально залежить від високопоставленого функціонального керівника підприємства, який відповідає за стан внутрішнього контролю.

3. *Механізми дотримання вимог професійної етики бухгалтерів в ісламських країнах: можливості застосування в українській практиці.* Послаблення та недосконалість державного регулювання в сфері бухгалтерського обліку, криза моральних норм та низький рівень впливу культури та релігії на професійну діяльність в українському суспільстві сприяють зниженню довіри та престижу бухгалтерської професії. Оскільки існує можливість нехтувати нормами чинних нормативних актів виникає потреба у формуванні нових механізмів регулювання підвищення відповідальності бухгалтера перед суспільством, яким на сьогодні є професійна етика.

Специфічність етичного регулювання бухгалтерського обліку в ісламському суспільстві полягає, перш за все, в тому, що для мусульманина етика визначається Шаріатом (Ісламським Правом), який базується на положеннях Корану. Основним завданням Шаріату є забезпечення правосуддя і сприяння соціальному благополуччю членів суспільства шляхом дотримання заповідей Бога (Аллаха), сприяння захисту їх віросповідання. Оскільки в основі Шаріату лежать положення Корану, не дивно, що ісламська етика ґрунтується на вірі в Бога, на переконаннях дотримання божественних законів. Віруючи в Шаріат як в божественний закон, мусульманські бухгалтери намагаються засвоїти його цінності, щоб потім втілити їх на практиці. Іджма – це третє джерело ісламського права, яке врегульовує будь-які правові питання, які не обговорені в Корані або в Сунні. Оскільки бухгалтери є окремими індивідами крім дотримання положень та настанов Шаріату вони несуть відповідальність також за дотримання кодексів етики, які розробляються з метою соціалізації економічної діяльності.

В умовах національної економіки механізм забезпечення дотримання вимог професійної етики бухгалтерами, який базується на дотриманні релігійних норм є непридатним, оскільки відсутні інструменти дотримання канонів релігії. Оскільки механізми регулювання засновані на релігії не придатні для використання українськими бухгалтерами, вважаємо, що удосконалити дотримання вимог професійної етики в сфері бухгалтерського обліку можна за допомогою використання ринкових механізмів. Оскільки професійна етика бухгалтера обмежена сферою соціально-економічних відносин і тісно пов'язана з правом в країні необхідно створити таку економічну ситуацію, коли недотримання вимог професійної етики та законодавства призведе до отримання підприємствами збитків, а дотримання навпаки доходів.

Тема 9. Етика для облікових працівників державного сектору.

Зміст теми:

1. *Сутність, мета та завдання Кодексу етики працівника державного сектору.* Кодекс етики стосується кожного облікового працівника державного сектору. Кодекс етики професійних бухгалтерів надає характеристику обставинам, які можуть вплинути на недотримання працівником фундаментальних принципів етики. Крім того містяться вимоги до окремих складових їх діяльності.

2. *Морально-етичні принципи професійної діяльності.* До морально-етичних принципів належать: Сумлінність. Сумлінність є основною цінністю етики працівника. Працівники зобов'язані дотримуватися суворих правил поведінки при виконанні ними службових обов'язків. Для збереження довіри з боку громадськості поведінка працівників не повинна викликати жодної підозри або сумніву. Сумлінність може вимірюватись термінами точності та справедливості.

Незалежність, об'єктивність та неупередженість. Працівники повинні бути незалежними у своїй поглядів щодо професійної діяльності та бути об'єктивними при вирішенні проблем і питань, над якими вони працюють.

Тема 10. Етика для працівників державної фінансової інспекції.

Зміст теми:

1. *Сутність, мета та завдання Кодексу етики працівника ДФІ.* Кодекс етики працівників державної фінансової інспекції – це система моральних цінностей працівників державної фінансової інспекції, якими добровільно взяті зобов'язання щодо дотримання їх у професійній діяльності.

Кодекс етики стосується кожного окремого контролера-ревізора, державного аудитора, керівництва органу ДФІ, а також осіб, які працюють в органах ДФІ та/або залучаються до контрольних заходів. Поведінка працівників має сприяти співпраці та добрим стосункам між ними самими та з іншими особами, з якими працівники спілкуються в рамках їх діяльності. Тому внесок працівників у загальну справу та співпраця, яку вони підтримують між собою, є головними елементами професіоналізму.

Довіра та повага до працівника з боку громадськості є, зазвичай, результатом звершень всіх працівників ДФІ минулого та сучасності. Тому справедливість та збалансованість стосунків працівника зі своїми колегами відповідають як їх інтересам, так і інтересам всієї громадськості. Працівник має враховувати, що його зовнішній вигляд впливає на те, як громадськість та об'єкти контролю сприймають органи.

Працівники не повинні: — використовувати відомості, отримані при виконанні службових обов'язків, з метою одержання переваг для себе чи інших осіб; — поширювати відомості, що можуть надати іншим особам чи організаціям несправедливу чи необґрунтовану перевагу; — використовувати відомості проти (на шкоду) інших осіб.

3. *Протидія одержанню винагороди (подарунків).* Під винагородою (подарунком) у цьому Кодексі етики розуміються матеріальні блага, послуги, пільги або інші переваги, у тому числі прийняття чи одержання предметів (послуг) шляхом їх придбання за ціною (тарифом), яка є істотно нижчою від їх фактичної (дійсної) вартості, а також вартість незаконно одержаних послуг, отриманих від інших осіб у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків. Винагорода (подарунок) визнається наданою безпосередньо також, якщо її одержали особи, які є близькими родичами або іншими пов'язаними особами, за умови, що працівник про це знав та був зацікавлений в її отриманні.

Всі працівники ДФІ під особистий підпис знайомляться з вимогами антикорупційного законодавства перед початком кожного контрольного заходу, установленими законами України "Про державну службу" та "Про засади запобігання і протидії корупції", у журналах за визначеною формою.

4. *Внутрішній контроль за дотриманням норм Кодексу етики.* Керівники зобов'язані запобігати проявам неетичної поведінки підлеглих працівників шляхом організації системної роботи з розвитку професійної етики персоналу, насамперед, навчання, інформаційно-просвітницької підтримки та контролю за дотриманням працівниками норм Кодексу етики.

Працівники органів ДФІ, які є керівниками, повинні: — демонструвати зразкову етичну поведінку, безпосередньо дотримуватись етики поведінки, визначеної Кодексом, а також вимагати її дотримання підпорядкованими їм працівниками; — давати вказівки та доручення підпорядкованим працівникам винятково відповідно до чинного законодавства та з урахуванням їх рівня знань, досвіду і професійних навичок; — здійснювати добір працівників з урахуванням їх моральних, професійних та ділових якостей; — принципово реагувати на факти неналежної поведінки підпорядкованих працівників, у тому числі за повідомленнями (зверненнями) громадян та посадових осіб об'єктів контролю; — запобігати виникненню конфлікту інтересів у підпорядкованих працівників, а у разі виникнення — сприяти його оперативному розв'язанню; — об'єктивно оцінювати роботу підпорядкованих працівників, застосовувати моральні та матеріальні заохочення, а у разі порушення норм законодавства або недотримання Кодексу етики — притягувати їх до відповідальності.

Працівники мають усвідомлювати, що їх поведінка оцінюється керівниками, колегами, працівниками об'єктів контролю та громадськістю. Працівники мають прагнути до того, щоб їх поведінка не давала підстав для громадського (морального) осуду.

Тема 11. Етика для працівників державної фіскальної служби України.

Зміст теми:

1. *Сутність та завдання етики працівників державної фіскальної служби.* Етичні норми, задекларовані в Законі України «Про державну фіскальну службу», у Кодексі честі працівника державної фіскальної служби та в інших законодавчо-нормативних актах, регламентують службову й позаслужбову поведінку податківця, яка відповідає вимогам сучасності. Безперечним є той факт, що ці якості треба виховувати. Тому керівництво органів державної фіскальної служби

України створює такі умови, за яких кожен працівник фіскальної служби має можливість підвищувати свою кваліфікацію, опановуючи етичні та психологічні норми ділового спілкування. Норми Кодексу є загальними та застосовуються працівниками органів державної фіскальної служби, які обіймають посади, віднесені до категорій посад державних службовців відповідно до Закону України «Про державну службу». Працівник, якого призначили вперше на посаду державного службовця, згідно зі статтею 17 Закону України «Про державну службу» складає Присягу державних службовців. В основу професійної етики працівників ДПС мають покладатися насамперед професійні знання, вміння та навички, моральні норми й принципи, а також основні аспекти професійної, соціальної (в тому числі моральної, педагогічної, політичної, дипломатичної, внутрішньої, емоційної) культури та службовий етикет. Професійна етика податківця ґрунтується на таких основних принципах: вірність народу й закону, законність, самодисципліна, об'єктивність, справедливість, ввічливість, терпимість, повага, правдивість, активна життєва позиція.

Етика податківця є специфічним видом професійної етики, яка аналізує дію, причому закономірну, загальних принципів та норм моралі у межах діяльності податківців.

Основними завданнями етики працівника державної фіскальної служби України є: — підвищення довіри і впевненості суспільства в його етичних діях; — узаконення накладення санкцій за неетичну поведінку; — зменшення кількості неетичних вчинків шляхом їх осудження та покарання за них; — виховування чуйності і підвищення підготовленості працівників державної податкової служби до ухвалення більш етичних варіантів рішень; — подолання невпевненості у виборі між етичною і неетичною поведінкою; — розвиток здібностей і вміння аналізувати етичний і вартісний результат; — допомога працівникам державної податкової служби у вирішенні дилеми співвідношення етики вчинку і власного інтересу; — підвищення морального розвитку державних службовців.

Працівник податкового органу повинен: — поважати себе як особистість і з повагою ставитися до всіх відвідувачів; — усвідомлювати, що професійна репутація — понад усе; — цінувати співробітництво; — пам'ятати, що ніщо так не компрометує, як розгубленість; — бути терпимим до недоліків відвідувача.

Діяльність податківців має державний характер, оскільки вони — посадові особи, представники влади, здійснюють владні повноваження. Вони наділяються цими повноваженнями для захисту інтересів суспільства, держави і її громадян.

2. Етика державних службовців. Світова практика. Одним із проблемних питань діючої системи державної служби, яке потребує подальшого вирішення, є нормативне врегулювання вимог професійної етики державних службовців. Проте не лише визначення морально-етичних принципів службової поведінки державних службовців, а й законодавче закріплення механізму їх запровадження і дотримання має велике соціальне значення та є головною тенденцією сучасного розвитку державної служби зарубіжних країн.

Сучасна етична система державної служби США є важливим елементом системи формування прозорого, етичного, відповідального уряду. Вона має цілісний характер, є децентралізованою, у ній логічно поєднано політико-правові й суто морально-етичні засоби, які сприяють створенню умов для функціонування етичної професійної державної служби та її вдосконалення.

Професійна етика у розвинених демократичних країнах Європи розглядається як основна мета управління людськими ресурсами. Якщо етичні принципи проголошено, то вони мають бути нормою щоденної практики.

Найближчою до системи США є етична система Великобританії. Дослідники Британської державної служби відзначають, що їй притаманні висока корпоративна етика, сувора відповідність кодексу адміністративної моралі. Британського державного службовця характеризують висока самодисципліна, чесність, моральність, турбота про «суспільний гаманець», професійна честь, прагнення завжди знайти найкраще рішення. Громадянська служба і сьогодні розглядається у Великобританії як «почесний обов'язок шляхетних людей», як знак довіри до них з боку «корони» і суспільства.

Поведінка «слуг корони» регламентується етичним Кодексом державного службовця. У світовій практиці немає аналога цього документа. Його своєрідність полягає в тому, що він, з

одного боку, регламентує етику професійної діяльності службовців, починаючи від надання послуг населенню до політичних консультацій міністрам, з іншого — визнає взаємні обов'язки службовців і міністрів. Тому він складається з двох частин: вимог до службової діяльності міністрів та вимог до решти службовців.

У Франції, як і в більшості країн Європи, етика державного службовця означає, насамперед, повагу до закону. Як і у Великобританії, вирішальною в успішному реформуванні державної служби визнано моральну мотивацію — свідоме ставлення державних службовців до реформ як до особистих цілей.

3. *Кодекс професійної етики працівників органу ДФС.* Прогресивним кроком стало прийняття Кодексу честі працівника органів Державної фіскальної служби України, який визначає морально-етичні принципи у службовій та позаслужбовій діяльності: патріотизм, духовність, чесність, культура спілкування, корпоративність. Розробка окремими державними структурами відомчих правил поведінки передбачена Загальними правилами поведінки державного службовця, в яких зазначено, що «для державних службовців, які працюють в апараті органів прокуратури, судів, дипломатичної, митної, податкової служб, відповідними органами можуть затверджувати кодекси професійної поведінки».

До загальних позитивних моральних якостей, якими має володіти працівник ДФС згідно Кодексу належать: чесність, порядність, ввічливість, тактовність, доброзичливість, охайність, вихованість, терпіння, гуманізм; до спеціальних позитивних моральних якостей — ерудованість, компетентність, принциповість, людяність, стриманість, рішучість, сміливість, уважність, чуйність, самокритичність.

4. *Морально-етичні принципи професійної діяльності працівника.* Основними принципами діяльності працівників ДФС України є: правомірність, правова впевненість, рівність перед законом. До морально-етичних принципів працівника фіскальної служби належать: патріотизм, духовність, чесність, культура спілкування, корпоративність, справедливість, законність, нейтральність та неупередженість, ефективність, прозорість і відкритість.

5. *Права, обов'язки та відповідальність працівника.* Працівник ДФС не має права: - сприяти, використовуючи своє службове становище, фізичним та юридичним особам у здійсненні ними підприємницької діяльності з метою незаконного одержання за це матеріальних благ, послуг, пілг або інших переваг; - обійматися підприємницькою діяльністю безпосередньо, через посередників або підставних осіб, бути повіреним третіх осіб при вирішенні справ у органах державної податкової служби, а також виконувати роботу на умовах сумісництва (крім наукової, викладацької, творчої діяльності); - входити особисто (крім випадків, коли державний службовець здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі, та представляє інтереси держави в раді товариства (спостережній раді) або ревізійній комісії господарського товариства), через представника або підставних осіб до складу правління чи інших виконавчих органів підприємств, кредитно-фінансових установ, господарських товариств тощо, організацій, спілок, об'єднань, кооперативів, які здійснюють підприємницьку діяльність.

Працівник зобов'язаний: - дотримуватися комерційної та службової таємниці; - неухильно виконувати встановлені законодавством вимоги щодо використання інформації, отриманої під час виконання ним службових обов'язків; - не розголошувати інформацію з обмеженим доступом, яка була отримана ним при виконанні своїх службових обов'язків; - не розповсюджувати інформацію про особисте та сімейне життя, домашню адресу та телефони співробітників або про інших державних службовців без дозволу останніх, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Доручення, надане керівником, повинно бути законним, чітким, зрозумілим. Його виконання необхідно здійснювати точно і в установлений строк. Працівник, дотримуючись норм чинного законодавства, самостійно визначає правомірність доручень, наданих керівництвом, та можливу шкоду, що буде завдано інтересам суспільства, людині, державі у випадку виконання доручення, яке не є правомірним.

У разі одержання доручення (письмового чи усного), яке працівник вважає неправомірним, останній зобов'язаний негайно доповісти про це особі, яка надала доручення, а в разі його підтвердження — не виконувати його, а повідомити вищого за посадою керівника.

Працівник має право на: — належні, безпечні і здорові умови праці; — своєчасне одержання винагороди за працю; — захист від незаконного звільнення; — соціальний захист; — захист від

необ'єктивного оцінювання результатів його роботи; — захист від незаконного тиску з метою прийняття рішень, які суперечать нормам чинного законодавства України.

6. *Протидія корупції в органах державної фіскальної служби України.* Працівник при виконанні службових обов'язків не має права: — просити або примушувати будь-яких осіб надавати винагороду (подарунки) собі або іншим особам; — приймати прямо чи опосередковано винагороду (подарунки) за прийняття рішень, виконання дій, що входять до його повноважень, чи бездіяльність на свою користь чи інших осіб; — надавати прямо чи опосередковано винагороду (подарунки) іншим особам, у т.ч. своїх керівників, за виконання останніми будь-яких дій або невиконання певних дій (бездіяльність) на свою користь чи інших осіб.

Тема 12. Професійні ризики бухгалтера.

Зміст теми:

1. *Професійний ризик бухгалтера: сутність, об'єкт, суб'єкт.* Об'єктом професійного ризику бухгалтера є процес організації та ведення бухгалтерського обліку, який, в свою чергу, включає процес документування господарських операцій (до якого має відношення бухгалтер); формування облікової політики підприємства (прийняття участі бухгалтера у розробці Наказу про облікову політику, виборі методів обліку, які найкращим чином врахували б всі особливості діяльності підприємства); а також окрім необхідності правильного віднесення операцій на конкретні рахунки обліку, ще й правильне здійснення розрахунків за операціями.

Суб'єктами професійного ризику бухгалтера є, безпосередньо, обліковий персонал підприємства, в особі головного бухгалтера, його заступника та рядових бухгалтерів, який спричиняє виникнення даного ризик.

2. *Класифікація професійних ризиків бухгалтера.* Причиною ризиків, які виникають в системі бухгалтерського обліку, є їх суб'єктивних характер, пов'язаний з людським фактором, всі ризики системи бухгалтерського обліку можна визначити прямо залежними від якісного здійснення професійної діяльності працівниками бухгалтерської служби (суб'єктів організації та ведення обліку) та наслідків (результатів) їх роботи. До основних факторів, які впливають на появу та збільшення ступеня професійного ризику бухгалтера, належать: форма організації та ведення обліку, кваліфікація працівників бухгалтерської служби, графік документообігу, елементи облікової політики підприємства, професійне судження бухгалтера, система внутрішнього контролю, суміщення посад або сумісництво, виконання надурочної роботи, що може стати причиною халатного відношення до виконання професійних обов'язків бухгалтером та інші.

2. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ, ЩО ДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ СТУДЕНТАМ ПРОВЕДЕННЯ САМОКОНТРОЛЮ:

2.1. Вирішення ситуаційного завдання:

Завдання 1.

Бухгалтер фірми «Альфа» обговорює зі своїми родичами ще не оприлюднений баланс свого підприємства. Чи порушує він при цьому зобов'язання збереження таємниці?

Відповідь: бухгалтер не повинен обговорювати таку інформацію з сторонніми фірмі особами, навіть і якщо то родичі, однозначно буде порушено принцип конфіденційності і зобов'язання збереження таємниці.

Завдання 2.

Бухгалтер Іванов І.І дізнався, що його керівництво уклало договір з аудиторською фірмою «Профі-Аудит», де аудитором працює його близький родич і саме він здійснюватиме перевірку. Чи повинен Іванов І.І повідомити про це своєму керівництву і чи наявні тут загрози дотримання професійної етики?

Відповідь: Бухгалтер повинен повідомити про це своєму керівництву, адже це може вплинути на об'єктивність аудиторського висновку, стосовно тієї частини бухгалтерських операцій, за яку відповідає Іванов І.І. Тут може виникнути загроза особистих стосунків, адже і сам бухгалтер може надати інформацію аудитору, яка буде суперечити принципам конфіденційності.

Завдання 3.

Директором фірми «Ромашка» було виявлено, що один з його бухгалтерів використовував фірмову печатку не за призначенням, а саме намагався підробити довідку знайомому, що той наче працює в даному підприємстві. Який вид відповідальності може використати директор фірми до даного бухгалтера?

Відповідь: даному бухгалтеру загрожує дисциплінарна відповідальність, тобто йому може бути виписана догана або у гіршому випадку звільнення, так як у його дії були протиправними і вина була явною.

Завдання 4.

Керівник підприємства А дав дозвіл студенту-практиканту пройти економічну практику на підприємстві. Керівником практики призначено головного бухгалтера підприємства, оскільки студент навчається на спеціальності «Облік і оподаткування». Головний бухгалтер, не маючи бажання приділяти робочий час студенту-практиканту і ділитися з ними своїми професійними навичками, підписав всі необхідні документи студенту-практиканту, а також видав всі необхідні документи, для написання звіту про проходження практики, і відправив свого підопічного додому, посилаючись тим, що немає на нього часу. Чи правильно вчинив головний бухгалтер? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: однозначно головний бухгалтер вчинив не професійно, адже керівник підприємства призначив його керівником практики студента, а головний бухгалтер не приділив свій робочий час практиканту і відправив його додому, не пояснивши суть своєї роботи, суть функціонування підприємства і не поцікавившись, яким саме буде звіт з проходження практики на їхньому підприємстві.

Завдання 5.

Головному бухгалтеру підприємства потрібно до 20 жовтня подати у органи фіскальної служби декларацію з ПДВ, яку він ще навіть не починав робити через велику кількість неопрацьованої інформації. Відповідно бухгалтер вчасно не підготував декларація, в терміни не подав її і приховав даний факт від керівника. Раніше вже відбувалася така подія у липні і тоді підприємство сплатило штраф у розмірі 170 грн. За повторне порушення протягом року підприємству загрожує штраф у розмірі 1020 гривень. Чи правильно вчинив головний бухгалтер, що не повідомив керівника про загрозу штрафу?

Відповідь: головний бухгалтер вчинив не правильно, оскільки даній загрозі штрафу можна було запобігти, вчасно повідомивши керівника про ситуацію і за згодою керівника доручити частину підготовчої роботи своїм підлеглим.

Завдання 6.

Головний бухгалтер, користуючись своїм службовим становищем і доступом до конфіденційної інформації, розголошує конфіденційну інформацію конкурентам за винагороду. Після цієї ситуації прибутковість підприємства почала знижуватися. Чи повинна жага наживи перемагати своїм професійним принципам? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: у жодному разі не можна зраджувати своїм професійним принципам за винагороду, адже це зрада самого себе, своїй справі. Краще зовсім не працювати бухгалтером, ніж «так низько опуститися» і «зраджувати» керівнику, яким довіряє бухгалтеру як професіоналу своєї справи.

Завдання 7.

Аудитор погодився на проведення аудиторської перевірки підприємства А, але не врахував деякі недоліки роботи підприємства при складанні загального висновку в разі підвищення його гонорару. Обґрунтуйте дії аудитора з точки зору Кодексу етики професійних бухгалтерів.

Відповідь:

В даному випадку дії аудитора не правомірні, оскільки він порушує Кодекс професійної етики бухгалтера, порушує принцип чесності, об'єктивності.

2.2. КЛЮЧОВІ СЛОВА І ТЕРМІНИ

Аудиторська діяльність	- підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методологічне забезпечення аудиту, практичне використання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг
Внутрішній аудит	- це процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети
Етика	- наука про мораль, про норми і правила поведінки по відношенню один одному в суспільстві.
Кодекс етики професійних бухгалтерів	- установлює норми поведінки професійних бухгалтерів і викладає фундаментальні принципи, що їх мають дотримуватися професійні бухгалтери і аудитори, щоб досягти найкращих результатів діяльності й загалом у задоволенні громадських інтересів
Кодекс етичної поведінки	- дає відповідні рекомендації, точно визначає критерії поведінки, специфічні для певної професії. У кодексах професійної етики, на відміну від теорії загальної етики, можна знайти рішення конкретних проблем. Крім того, у кодексах містяться і професійні вимоги. З погляду визначеної професії, кодекс є декларацією твердих норм поведінки і сприяє виконанню цих норм
Комерційною таємницею	- є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить
Конфлікт інтересів	- будь-який вид стосунків, який не відповідає інтересам держави або може перешкоджати об'єктивному виконанню обов'язків працівника
Корупція	- це діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для отримання матеріальних благ, послуг, пільг і переваг
Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ)	- це всесвітня організація бухгалтерів-професіоналів, заснована у 1977 році. Її мета — служіння інтересам суспільства, вдосконалення бухгалтерської професії на міжнародному рівні та розвиток сильної міжнародної економіки за допомогою впровадження та додержання високоякісних професійних стандартів, міжнародного зближення національних стандартів та висловлювання з питань, що викликають широкий суспільний інтерес, де професійні знання бухгалтерів найбільш вагомі
Мораль	- правила поведінки, на яких ґрунтуються відносини між людьми
Незалежність аудитора	- принцип професійної етики, який полягає в тому, що аудитор має бути професійно незалежним до суб'єкта підприємницької діяльності, що перевіряється
Підприємницька	- специфічна підсистема суспільної моральності, пов'язана з

етика (або етика бізнесу)	господарською діяльністю в умовах ринкової економіки
Професійна етика	- система конкретизованих моральних норм і принципів з врахуванням особливостей тієї чи іншої професійної діяльності людей
«Професійна» мораль	- конкретизація ж загальних моральних принципів і норм таких стосунків відповідно до особливостей того чи іншого виду професійної діяльності
Професійне судження бухгалтера	- думка професійного бухгалтера (управлінського персоналу), висловлена в обліковій політиці підприємства про механізм відображення господарських фактів (операцій) у бухгалтерському обліку та звітності з-поміж доступних альтернатив
Професійний ризик бухгалтера	- ризик маніпулювання бухгалтером різними методами обліку, що може змінювати величину фінансового результату діяльності підприємства і призводить до викривлення облікової інформації, що, в свою чергу, накладає відповідальність на бухгалтера перед суспільством
Фундаментальні принципи професійної етики	- етичні вимоги, викладені в Кодексі етики професійних бухгалтерів, яких повинен дотримуватись кожен професійний бухгалтер: чесність, об'єктивність, професійна компетентність та належна ретельність, конфіденційність, професійна поведінка, технічні стандарти

2.3. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Професійна етика працівників економічних спеціальностей: виникнення та призначення в суспільстві.
2. Поняття загальної та професійної етики.
3. Особливості етики різних професій.
4. Регулювання діяльності бухгалтерів і аудиторів.
5. Етика для всіх професійних бухгалтерів.
6. Етичний кодекс професійних бухгалтерів: суть і значення.
7. Загальна характеристика фундаментальних принципів.
8. Професійна компетентність: критерії оцінки.
9. Конфіденційна інформація і способи її ідентифікації.
10. Сутність і класифікація професійних ризиків облікового персоналу.
11. Принципи чесності і об'єктивності.
12. Етика для професійних бухгалтерів-практиків (аудиторів).
13. Професійна етика аудитора.
14. Вимоги до етики аудиторів.
15. Незалежність в аудиторській діяльності.
16. Відповідальність аудитора за якість перевірки фінансової звітності.
17. Етика для штатних професійних бухгалтерів.
18. Вимоги до професійної етики штатних бухгалтерів.
19. Незалежність у внутрішньому аудиті.
20. Механізми дотримання вимог професійної етики бухгалтерів в ісламських країнах: можливості застосування в українській практиці.
21. Професійне судження бухгалтера.
24. Морально-етичні принципи професійної діяльності.
25. Протидія одержанню винагороди (подарунків).

26. Внутрішній контроль за дотриманням норм кодексу етики.
27. Етика для працівників державної податкової служби України.
28. Сутність та завдання етики працівників державної податкової служби.
29. Етика державних службовців: світова практика.
30. Кодекс професійної етики працівників органів державної податкової служби.
31. Морально-етичні принципи професійної діяльності працівника.
32. Протидія корупції в органах державної податкової служби України.
33. Кримінальна, адміністративна і дисциплінарна відповідальність аудиторів.
34. Зарубіжний досвід відповідальності бухгалтерів і аудиторів.
35. Принципи чесності і об'єктивності.
36. Принцип професійної компетентності.
37. Принцип конфіденційності та професійної поведінки.
38. Дотримання технічних стандартів професії.
39. Особливості застосування принципів етики в Україні і світі.
40. Складові незалежності професійного бухгалтера, аудитора.
41. Законодавче регулювання вимог щодо забезпечення незалежності аудиту.
42. Незалежність згідно Кодексу професійної етики.
43. Незалежність внутрішніх і зовнішніх аудиторів та відповідальність за її порушення.
44. Ризики діяльності та загрози незалежності професійного бухгалтера, аудитора та заходи безпеки.
45. Конфіденційність як фундаментальний принцип професійної етики.
46. Загрози розповсюдження інформації, що охороняється.
47. Робота з конфіденційною інформацією.
48. Об'єктивність і компетентність при формуванні професійного судження.
49. Етичні конфлікти та оприлюднення рекламної інформації.
50. Види діяльності заборонені для професійних бухгалтерів.
51. Реклама та пропонування послуг.
52. Відмінності у етичних принципах зовнішніх і внутрішніх аудиторів.

2.4. ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Назвіть 2 етичні аспекти у професійній сфері:

- а) загальна етика і специфічна етика
- б) загальна етика і професійна етика
- в) професійна етика і ділова етика
- г) зарубіжна етика і вітчизняна етика

2. Які є групи чинників, які заважають дотримуватись етичних принципів:

- а) економічні та природниці
- б) психологічні та філософські
- в) внутрішні та зовнішні
- г) загальні та специфічні

3. Основною метою створення МФБ було:

- а) захист прав бухгалтерів
- б) служіння інтересам суспільства, вдосконалення бухгалтерського обліку на міжнародному рівні
- в) надання послуг ведення бухгалтерського обліку
- г) створення МСФЗ

4. Скільки організацій входить до складу МФБ:

- а) близько 25
- б) близько 123
- в) близько 163
- г) близько 1000

5. Яким Законом України регулюється діяльність АПУ:

- а) ЗУ «Про основи національної безпеки України»
- б) ЗУ «Про захист прав споживачів»
- в) ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»
- г) ЗУ «Про аудиторську діяльність»

6. Міжнародна федерація бухгалтерів створена у :

- а) 2000 році
- б) 1994 році
- в) 1980 році
- г) 1977 році

7. До складу аудиторської палати входить :

- а) 25 осіб
- б) 20 осіб
- в) 10 осіб
- г) 50 осіб

8. На яких засадах працюють всі члени Аудиторської палати України, крім голови:

- а) професійних
- б) громадських
- в) обов'язкової оплати
- г) з оплатою у 10000 грн.

9. Професійна етика – це :

- а) наука про професійну мораль як сукупність ідеалів та цінностей, етичних принципів та норм поведінки, які відображають суть професії та забезпечують взаємовідносини між людьми, що складаються у процесі праці і походять із змісту їх професійної діяльності
- б) здатність людини опанувати навички та уміння певного виду діяльності й розгорнути на їх основі власні творчі здібності
- в) всесвітня організація бухгалтерів-професіоналів, заснована у 1977 році. її мета - служіння інтересам суспільства, вдосконалення бухгалтерської професії на міжнародному рівні та розвиток сильної міжнародної економіки за допомогою впровадження та додержання високоякісних професійних стандартів, міжнародного зближення національних стандартів та висловлювання з питань, що викликають широкий суспільний інтерес, де професійні знання бухгалтерів найбільш вагомі

10. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку:

- а) 3
- б) 4
- в) 5

11. Системи регулювання аудиторської діяльності:

- а) Державна
- б) Законодавча та професійна
- в) Законодавча та регулююча

12. Кількість членів міжнародної федерації бухгалтерів:

- а) 162 організації
- б) 160 організацій
- в) 165 осіб
- г) 163 організації

13. Що не належить до основних 4-х проблем, які, згідно з МСА, повинні задовольнятися бухгалтерською професією:

- а) довіра
- б) конфіденційність
- в) професіоналізм
- г) чесність

14. До основних потреб аудиторів не входить:

- а) довіра
- б) професіоналізм
- в) якість послуг
- г) конфіденційність
- д) професійна поведінка

15. Міжнародною федерацією бухгалтерів керують:

- а) Рада та Правління
- б) Рада та Комітет
- в) Правління та Секретаріат
- г) нема правильної відповіді

16. Скільки Рад МФБ має у своїй структурі:

- а) 1
- б) 2
- в) 4
- г) 0

17. Скільки становить загальна кількість членів Аудиторської палати України:

- а) 10
- б) 100
- в) 52
- г) 20

18. Хто керує Міжнародною радою бухгалтерів:

- а) Рада і Правління
- б) Аудиторська Палата України
- в) Міністерство фінансів України
- г) Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку

19. Де розташований головний офіс Міжнародної федерації бухгалтерів:

- а) Нью-Йорк
- б) Україна
- в) Польща
- г) Франція

20. Системи регулювання аудиторської діяльності:

- а) Професійна та правова
- б) Законодавча та професійна
- в) Законодавча та регулююча
- г) Суспільна

22. Хто першим прийняв Кодекс професійної етики бухгалтера:

- а) Американська асоціація
- б) Комітет з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку
- в) Аудиторська Палата України

г) Польська асоціація

23. Яке положення Кодексу професійної етики бухгалтера є важливим з етичної точки зору:

- а) самореклами
- б) справедливості
- в) чесності
- г) незалежності.

24. Ким розроблявся Етичний кодекс :

- а) АПУ;
- б) незалежними громадськими організаціями;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) Кабінетом Міністрів України

25. Скільки складових має Кодекс етики:

- а) 3
- б) 4
- в) 5
- г) 6

26. Чи діє в Україні на законодавчому рівні Кодекс етики професійних бухгалтерів:

- а) так
- б) ні
- в) частково
- г) найближчим часом ввійде в дію

27. Характерною рисою бухгалтерської професії є:

- а) прийняття відповідальності перед громадськістю
- б) ведення обліку за міжнародними стандартами
- в) підвищення кваліфікації кожного року
- г) участь в професійних об'єднаннях

28. Цілі бухгалтера вимагають задоволення чотирьох основних потреб:

- а) чесність, сумлінність, кар'єрне зростання, дотримання моральних принципів
- б) довіра, професіоналізм, якість послуг, конфіденційність
- в) об'єктивність, прийняття відповідальності, чесність, ретельність
- г) компетентність, знання стандартів, лідерські якості, незалежність

29. Етичні норми прийняті незалежним сектором, якими керуються бухгалтери суспільно благодійних і некомерційних організацій у своїй роботі:

- а) відданість справі, добровільність, безкорисність, дотримання законів
- б) дотримання графіку роботи, чесність, висока заробітна плата
- в) дотримання міжнародних стандартів, корисність, незалежність, професіоналізм
- г) уникнення відповідальності, закритість, об'єктивність, ощадливість

30. Фундаментальні принципи:

- а) чесність, об'єктивність, професійна компетенція і незалежна ретельність, конфіденційність, професійна поведінка, технічні стандарти
- б) чесність, об'єктивність, довіра, конфіденційність, професійна поведінка, технічні стандарти
- в) якість послуг, чесність, об'єктивність, довіра, професійна поведінка, конфіденційність

31. Об'єктивність — це принцип, відповідно до якого:

- а) професійний бухгалтер повинен бути відвертим та чесним у всіх стосунках між ним та клієнтом
- б) професійний бухгалтер повинен постійно підвищувати свої знання та навички

в) професійний бухгалтер не повинен допускати упередженості конфлікту інтересів або неналежного впливу з боку інших осіб на його професійне судження

32. Загроза власного інтересу спричинена:

- а) тим, що внаслідок міцних стосунків бухгалтер переймається інтересами інших
- б) фінансовою зацікавленістю професійного бухгалтера
- в) тим, що аудитор має переглянути попереднє судження

33. Яке положення Кодексу професійної етики бухгалтера є важливим з етичної точки зору:

- а) незалежності
- б) справедливості
- в) чесності
- г) самореклами.

34. Характерною рисою бухгалтерської професії є:

- а) участь в професійних об'єднаннях
- б) ведення обліку за міжнародними стандартами
- в) підвищення кваліфікації кожного року
- г) прийняття відповідальності перед громадськістю

35. З якого року в Україні застосовується Кодекс професійної етики бухгалтерів та скільки складових частин він має:

- а) з 2005, 3 частини
- б) з 2004, 4 частини
- в) з 2005, 4 частини
- г) з 2004, 3 частини

36. Яка загроза виникає коли професійний бухгалтер утримується від об'єктивних дій внаслідок фактичних або відчутних загроз:

- а) загроза власного інтересу
- б) загроза захисту
- в) загроза власної оцінки
- г) загроза тиску

37. Скільки складових має Кодекс етики професійних бухгалтерів (аудиторів) в Україні:

- а) 5
- б) 3
- в) 4
- г) 6

38. Професійні бухгалтери НЕ повинні дотримуватись такого принципу:

- а) чесність
- б) об'єктивність
- в) професійна поведінка
- г) матеріальної зацікавленості в результатах праці

39. Вказати принцип, за яким професійний бухгалтер-практик має дотримуватися відповідних законів і нормативних актів, і утримуватись від будь-яких дій, які можуть дискредитувати професію:

- а) професійної поведінки
- б) професійної компетентності
- в) технічних стандартів
- г) об'єктивності

40. Вказати обставину, коли існує загроза власного інтересу бухгалтера:

- а) професійний бухгалтер захищає позицію або думку такою мірою, яка може ставити під сумнів його об'єктивність
- б) фінансова зацікавленість професійного бухгалтера або інтересами його близьких родичів
- в) внаслідок тісних стосунків професійний бухгалтер занадто співчуває інтересам інших
- г) професійний бухгалтер утримується від об'єктивних дій внаслідок фактичних або відчутних загроз

41. Принцип професійної компетентності зобов'язує професійних бухгалтерів:

- а) підтримувати професійні знання та навички на рівні, необхідному для надання клієнтам або роботодавцям компетентних професійних послуг
- б) діяти суворо у відповідності до належних технічних та професійних стандартів, надаючи професійні послуги
- в) використовувати конфіденційну інформацію, отриману в результаті професійних та ділових зв'язків, на власну користь чи на користь третіх сторін
- г) вірна відповідь а) і б)

42. Основною метою роботи бухгалтера є:

- а) забезпечення високого професійного рівня послуг для досягнення максимальної ефективності праці, спрямованого на задоволення потреб українського суспільства
- б) забезпечення професійного рівня послуг із можливістю надалі використовувати конфіденційну інформацію підприємства для власної вигоди
- в) надання бухгалтерських послуг, для задоволення власної фінансової вигоди
- г) забезпечення високого професійного рівня послуг для досягнення максимальної ефективності праці, спрямованого на задоволення власних потреб

43. Фундаментальними принципами професійного бухгалтера є:

- а) чесність, конфіденційність, професійна поведінка
- б) доброзичливість, привітність, людяність
- в) чесність, людяність, об'єктивність
- г) конфіденційність, старанність, пунктуальність

44. Чим регулюється 1 категорія застережних заходів, які зменшать загрози до прийняттого рівня:

- а) ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»
- б) розробляються на підприємстві
- в) законодавчими актами
- г) нічим не регулюється

45. Чим регулюється 2 категорія застережних заходів, які зменшать загрози до прийняттого рівня:

- а) ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»
- б) розробляються на підприємстві
- в) законодавчими актами
- г) нічим не регулюється

46. До цієї категорії належать як правило бухгалтери аудиторів, що надають платні послуги з проведення аудиторських перевірок, консультації з питань оподаткування:

- а) бюджетний облік
- б) податковий облік
- в) педагогічна діяльність
- г) незалежна бухгалтерська діяльність

47. Загроза, що може бути спричинена фінансовими або іншими зацікавленостями професійного бухгалтера або членами його родини:

- а) власної оцінки
- б) власного інтересу
- в) особистих стосунків
- г) захисту

48. Застережні заходи, які допоможуть усунути або зменшити загрози до прийнятого рівня розроблені професійними організаціями:

- а) сповіщення про порушення, незалежність думки
- б) ефективні системи розгляду скарг та покарання
- в) професійні стандарти, зовнішня перевірка звітів, вимоги до освіти
- г) відхилення надання послуг, звільнення з місця роботи

49. Який принцип передбачає професійному бухгалтерові або аудиторі слід бути справедливим та не дозволяти собі необ'єктивності або упередженості, конфлікту інтересів та впливу інших осіб, які шкодитимуть його об'єктивності:

- а) Чесність
- б) Об'єктивність
- в) Конфіденційність
- г) Професійна поведінка

50. Який принцип передбачає, що професійний бухгалтер і аудитор повинен діяти так, щоб це відповідало добрій репутації професії, повинен утримуватися від будь-якої поведінки, яка могла б дискредитувати професію:

- а) Чесність
- б) Об'єктивність
- в) Конфіденційність
- г) Професійна поведінка

51. Згідно Кодексу етики професійних бухгалтерів, скільки існує типів загроз для дотримання професійної етики:

- а) 4
- б) 5
- в) 6
- г) 7

52. Три обставини, за яких бухгалтер може або повинен розкривати конфіденційну інформацію:

- а) розкриття дозволяється законом і санкціонується клієнтом або роботодавцем, розкриття вимагається законом, існує професійний обов'язок або право розкривати інформацію, якщо це не заборонено законом
- б) містить суттєво неправдиві або невірні дані, необмірковані твердження чи інформацію або пропускає чи викривлює інформацію
- в) якщо цього потребує конкурент замовника
- г) підтримка, збереження професійної компетентності або викривлює інформацію

53. Якщо всі належні можливості вичерпані, а етичний конфлікт залишається невирішеним, професійний бухгалтер повинен:

- а) звільнитись з організації-роботодавця
- б) відмовитись від подальшого вирішення питання, що спричинило конфлікт
- в) зневажливо посилатись на роботу інших професійних бухгалтерів або робити некоректні порівняння
- г) діяти суворо відповідно до належних технічних та професійних стандартів

54. П'ять категорій загроз , які можуть виникати через різні обставини:

- а) допустимі, недопустимі, випадкові, закономірні, реальні
- б) держави, суспільства, сім'ї, особи
- в) особистих стосунків, суспільного інтересу, захисту підприємства
- г) власного інтересу ,власної оцінки, особистих стосунків, тиску та захисту

55. Ризики, які полягають у ймовірність допущення помилок та порушень при веденні бухгалтерського обліку, складанні звітності є:

- а) Ризики бухгалтера
- б) Ризики головного бухгалтера
- в) Ризики фінансового обліку
- г) Ризик варіативності методів бухгалтерського обліку

56. Що є процесом організації та ведення бухгалтерського обліку, який, в свою чергу, включає процес документування господарських операцій; формування облікової політики підприємства, а також окрім необхідності правильного віднесення операцій на конкретні рахунки обліку, ще й правильне здійснення розрахунків за операціями:

- а) Об'єкт професійного ризику бухгалтера
- б) Суб'єкт професійного ризику бухгалтера
- в) Завдання професійного ризику бухгалтера
- г) немає правильної відповіді

57. Що є одним з факторів, що впливають на дотримання принципів професійної етики бухгалтера:

- а) навички бухгалтера
- б) стосунки у колективі
- в) психологічний стан
- г) професійне судження бухгалтера

58. Початковим напрямком спеціалізації бухгалтера являється:

- а) незалежна бухгалтерська діяльність
- б) бюджетний облік
- в) управлінський , фінансовий та податковий облік
- г) педагогічна діяльність

59. Фундаментальні принципи професійних бухгалтерів і аудиторів:

- а) чесність, об'єктивність, професійна компетентність, конфіденційність, професійна поведінка, технічні стандарти
- б) довіра, професіоналізм, професійна поведінка, конфіденційність
- в) довіра, технічні стандарти, об'єктивність, професійна поведінка
- г) довіра, якість послуг, конфіденційність, технічні стандарти

60. Основна(початкова) загроза дотримання фундаментальних принципів:

- а) загроза тиску
- б) загроза захисту
- в) загроза власного інтересу
- г) загроза особистих стосунків

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання 1.

Підприємство «А» і підприємство «Б» займаються виробництвом схожої продукції і конкурують між собою. Головний бухгалтер підприємства «А» має родичів на підприємстві «Б» у

відділів маркетингових досліджень. Родичка підприємства «Б» просить головного бухгалтера підприємства «Б» відкрити деяку інформацію по одному із цехів.

Як повинен поводити себе бухгалтер в такій ситуації? Який принцип професійної етики порушується в даній ситуації, які застережні заходи слід вжити?

Завдання 2.

Головний бухгалтер установи, з метою виявлення витоків інформації за межі підприємства, розповідав кільком співробітникам неправдиву інформацію про діяльність підприємства. Невдовзі було виявлено цю людину з якою головний бухгалтер в дружніх відносинах.

Як повинен поводити себе бухгалтер в цій ситуації? Чи правильний метод, з професійної точки зору, він застосував для виявлення співробітника з невідповідною поведінкою? Чому? Чи існує загроза професійної етики? Якщо так, тоді яка?

Завдання 3.

Аудитор здійснив перевірку підприємства «Х», яке займається реалізацією офісної техніки. Після перевірки керівництво підприємства запропонувало аудитору вигідну пропозицію з купівлі офісної техніки зі знижкою 15% та додатковою гарантією 2 роки. Аудитор може надалі здійснювати аудит чи надавати інші аудиторські послуги даному підприємству?

Рішення: Клієнти можуть пропонувати професійному бухгалтерові-практику(аудитору) чи його найближчим або близьким родичам подарунки або інші заохочення. В цьому випадку аудитор перебуває під тиском пропонування заохочень задля впливу на судження іншої особи чи організації, на процес прийняття рішення або отримання конфіденційної інформації. Такі пропозиції зазвичай створюють загрози недотримання фундаментальних принципів.

Так, наприклад, загрози власного інтересу щодо об'єктивності можуть виникнути у випадку прийняття від клієнта пропозиції; загроза тиску щодо об'єктивності може виникнути внаслідок можливого оприлюднення інформації про такі пропозиції. Тому аудитору надалі не рекомендовано здійснювати аудит чи надавати інші аудиторські послуги даному підприємству, через загрозу порушення принципу незалежності та об'єктивності. Прийняття даної пропозиції може понести за собою тиск з боку клієнта у питаннях щодо наступних перевірок.

Завдання 4.

До аудиторської фірми звернулось підприємство за консультацією з оподаткування (виникли розбіжності з податковою інспекцією). Фіскальною службою нарахований штраф за виявлені порушення на велику суму, яку має сплатити підприємство. Підприємство запропонувало встановити винагороду, виходячи з суми, яка не буде сплачена до бюджету завдяки роботі аудиторів. Чи може аудиторська фірма погодитись на такі умови?

Рішення: Аудиторська фірма не може погодитись на дані умови, оскільки відбуватиметься пряме порушення принципу незалежності, чесності та професійної поведінки. Тут першочерговою стає загроза власного інтересу, що виражається фінансовою винагородою. Робота аудитора може бути направлена не на якісне проведення аудиту, а виконання такого замовлення як потрібно клієнту, а саме зменшення суми штрафу, що підлягає сплаті до бюджету. В свою чергу, цю мету не у всіх випадках можливо досягнути законними шляхами, тому тут ставить під сумнів чесність аудитора та дотримання принципу професійної поведінки, що вимагає дотримувати законів, стандартів і правил, що не дискредитувати професію.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності) видання 2018 р. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf

2. Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту, затв. Наказом Міністерства фінансів України 29.09.2011 № 1217. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-11#Text>

3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
5. Про затвердження Правил етичної поведінки в органах Державної податкової служби: Наказ ДПС України від 02 вер. 2019 р. № 52. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0052872-19#Text>
6. Загальні правила поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затв. Наказом Національного агентства України з питань державної служби 05.08.2016 р. № 158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28.04.2021 р. № 72-21. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>
7. Бондар В. П. Проблеми застосування норм професійної етики у діяльності аудиторів України. Економіка. Фінанси. Право. 2017. № 2. С. 10–16.
8. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ : Центр уч. л-ри, 2021. 252 с.
9. Вигівська І.М. Професійні ризики бухгалтера та їх оцінка. Житомир, 2018. URL : <file:///C:/Users/g-nat/Downloads/149480-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-323068-1-10-20181204.pdf>
10. Етика професійного бухгалтера : курс на платформі Prometheus. URL : <https://courses.prometheus.org.ua>
11. Гуріна Н.В., Дойонко А.М. Застосування професійного судження бухгалтера в умовах ринкової економіки: вітчизняний та міжнародний досвід. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування : науковий журнал / редкол. : О.А. Шевчук (голов. ред.) та ін.* Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2019. Випуск 3, С.40-48.
12. Гуріна Н., Грищенко Т. Професійна діяльність бухгалтера: етичні аспекти. Електронний науково-практичний журнал «Східна Європа: економіка, бізнес та управління». м. Дніпро, 2021. Випуск 2 (29), С. 136 – 141. URL : http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/29_2021/22.pdf
13. Зубілевич С. Я. Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів: «перезавантаження». URL : <https://buchuchet.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/buchuchet/news/zubilevich.pdf>
14. Kulynych M., Skoruk O., Safarova A. Professional ethics of accountant, auditor and taxpayer as a factor of forming public opinion. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2022. Том 1 №29. С. 25–33. DOI : <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-01-25-33>
15. Кулинич М. Б., Скорук О. В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с
16. Лугова О. І., Єременко А. В., Кириченко І. О., Косовська Ю. С. Професійна етика в роботі бухгалтера. *Modern economics*. 2019. № 13. С. 154–160.
17. Нужна О. А. Професійна етика та її місце у підготовці фахівців з обліку і оподаткування. *Економічний форум*. 2021. № 1. С. 142–146.
18. Орехова А. І. Проблемні аспекти дотримання етичних норм професійними бухгалтерами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 23. С. 5–9. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.23.5.
19. Романченко Ю. О., Єрмолаєва М. В. Етичні аспекти професійної діяльності бухгалтера. *Економічний форум*. 2019. № 4. С. 237–241. 58
20. Салова Н. А. Професійна етика аудитора: фундаментальні принципи. *Аудитор України*. 2015. № 6(235). С. 14–19.
21. Шульга С. В., Пархоменко Є. Ю. Професійна етика аудитора в умовах євроінтеграції: зміст та інституційні аспекти регулювання. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6961>

22. Ethics for Accountants and Auditors / Louise Kretzschmar, Frans Prinsloo, Korien Sander, Jaques Siebrits, Leon van Vuuren, Paul Vorster, Minka Woermann. Oxford University Press ; 4th edition (March 26, 2020). 262 p.

23. Mehdi Talebian. Professional ethics in accounting and auditing: A necessity or choice. European Online Journal of Natural and Social Sciences. 2013. vol. 2, No. 3. P. 518–526. URL : <https://european-science.com/eojnss/article/view/446>

24. Paul Jajairam. Ethics in Accounting. Journal of Finance and Accountancy. 2017. November. URL : https://www.researchgate.net/publication/321167489_Ethics_in_Accounting

Допоміжна

25. Глянцева О. І. Професійні ризики в роботі бухгалтера і методи їх усунення. Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці України : тези доповідей V Студентської наукової конференції (зі статусом наукової), Львів, 18–19 жовтня 2012 року. Частина 1. Національний університет "Львівська політехніка", Інститут економіки і менеджменту, Кафедра обліку та аналізу. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. С. 50–51.

26. Гуріна Н.В. Формування облікової політики підприємства щодо витрат і доходів. Науковий журнал «Бізнес інформ». 2015. № 8. С. 194 – 199.

27. Гуріна Н.В., Блищик Л.В. Вплив професійного судження бухгалтера на якість фінансової звітності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. №24. С. 405-411.

28. Гуріна Н.В., Коротаєва І.Р. Професійні ризики бухгалтера: сутність та методи їх усунення. Трансформація фінансової системи та обліку в умовах інноваційної глокалізації національної економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Одеса: Одеський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. 25-26 жовтня 2018. С. 112 – 113.

29. Гуріна Н.В., Любченко В.С. Особливості професійної етики бухгалтера. Трансформація фінансової системи та обліку в умовах інноваційної глокалізації національної економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Одеса: Одеський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. 25-26 жовтня 2018. С. 119 – 121.

30. Гуріна Н.В., Бабак А.М. Професійна етика бухгалтера як складова стратегії розвитку економіки. Young scientists' view of modern science: proceedings of 36th International Scientific Conference (Boston, Nov 30, 2018)-Boston: «Lulu Press.Inc», 2018. С.18-21.

31. Гуріна Н.В., Левіна Д.О. Принципи та загрози незалежності аудиторів. Економічне майбутнє України очима молодих дослідників : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 листопада 2018 р.). Київ. 2018. С. 32 – 34.

32. Скакун Л.С. Механізми дотримання вимог професійної етики бухгалтерів в ісламських країнах: можливості застосування в українській практиці. URL: http://www.rusnauka.com/12.APSN_2007/Economics/20488.doc.htm

33. Сторожук Т.М. Процес формування професійного судження бухгалтера. Облік і фінанси. 2013. № 4 (62). С. 75-78.

34. Ткаченко Н.М. Оновлена фінансова звітність в Україні: навч.-практич. посіб. Київ: Алерта, 2015. 66 с.

35. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність : теорія, організація, прогноз розвитку : наукова доповідь за дисертацією на здобуття наукового ступеня докт. економ. наук : 08.00.09. Житомир, 2007. 80 с.

36. Юхименко-Назарук І.А. Особливості застосування професійного судження бухгалтера в умовах формування облікової політики підприємства: інституційний аспект. Проблеми теорії, методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2014. № 2 (29). С. 195-205.

Інформаційні ресурси

37. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>

38. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
39. Кафедра обліку та консалтингу ДПУ. URL: // <https://dpu.edu.ua/kaf-oblik-konsoltyng?view=article&id=469:op-oblik-opodat-diyal-mag&catid=114>
40. ЛІГА:ЗАКОН. URL: <http://www.liga.net>
41. Міністерство фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua>
42. Бухгалтер 911. URL: <https://buhgalter911.com/>
43. Все про бухгалтерський облік. URL: <http://www.vobu.com.ua/>
44. Міжнародні стандарти фінансової звітності http. URL: <http://www.interbuh.com.ua/>